

Učiteljski tovariš

Stanovsko političsko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frankova ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Nepriljubljenih pisem ne sprejemamo. Izdaja vsak tetrtek. Naročnina letna 60 Din. za inostranstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šek. rač. 11.797. Telefon 3112

Prosvetni minister g. dr. Radenko Stanković brani učiteljstvo

Izpad proti učiteljstvu v Narodni skupščini — Vsi očitki so samo pavšalni — Odgovor gospoda prosvetnega ministra

Narodni poslanec g. Aleksander Bukvič je izrekel v Narodni skupščini sledečo kritiko o učiteljstvu vardarske banovine:

»Kraljevsko vlado in g. ministra prosvete prosim, da obračajo potrebno večjo pažnjo na osnovno in srednje šolstvo v »Južni Srbiji« ter kljub potrebam štedenja popolnijo nezasedena mesta z učiteljstvom, ki bo imelo zmisel za svojo službeno dolžnost in misijonsko pojmovanje svojega poklica.

Severni kraji lažje potrpe še kratek čas glede nedostatkov nego »Južna Srbija«, ki je osvobodjena komaj dva decenija in katere prebivalstvo potrebuje, da se ga vsaj do neke meje dvigne glede pismenosti in to čimprej, da bo vsaj delno doseglo svoje srečnejše brate na severu in zapadu.

Rekel sem, da bi hoteli dobiti učitelje, ki bi svojo službeno dolžnost pojmlili v misijonarskem zmislu, ker na veliko žalost moram ugotoviti, če primerjam današnje učitelje z učitelji pred 25 leti, ki so za 25 Din z »glavo v torbi« vršili svojo misijonsko dolžnost kot učitelji, kot četaši, kot pismonoše in kot agitatorji, tedaj vidimo, da ne more biti primere med tedanjimi in današnjo generacijo učiteljstva.

Danes imamo učitelje — na srečo, da so zelo redki primeri —, ki se bavijo z oduševstvom in »zelenjaštvom«. Mnogi, ki so prišli do lahkkih »zarad«, so pričeli živeti nemoralno v škodo svojih seljakov. Kdor je dalj časa živel v teh krajih, pozna čednost naroda v teh krajih. Tako žive učitelji s svojimi koleginjami, četudi imajo otroke in živo ženo.

Z ozirom na to, da danes ni o pomanjkanju več učiteljskih kandidatov, bi bilo pri-

merno, da se postopa ostreje glede moralne kvalifikacije učiteljev in učiteljic v »Južni Srbiji« ter se nemoralne učitelje in učiteljice brez obzira odpusti iz službe. (Medključ: »Morala učiteljev v »Južni Srbiji« je na višku, to morajo biti samo izjeme.«)

Energična zavrnitev izpada s strani gospoda ministra prosvete.

Gospod minister prosvete dr. Radenko Stanković izvaja:

»Gospod narodni poslanec Bukvič se je v svojih izjavah dotaknil učiteljstva vardarske banovine. Kritiziral je predvsem njega etične vrednote, ki naj bi bile zelo problematične. Dovolite mi izreči nekaj besedi v posajnilo.

V državi imamo okrog 25.000 učiteljev in učiteljic. Sam sem sedaj že nad pol leta v resoru ministrstva prosvete ter sem imel dovolj prilike prepričati se, da kaj radi iznašajo predstavniki naše javnosti anonimne in pavšalne obtožbe proti učiteljstvu. Pod svojo častno besedo izjavljam, da ni bilo nikakega primera, ki bi ga bilo treba obsoditi. Povem vam, da pri tako velikem številu učiteljstva ni bilo niti enega primera, učiteljevega pregreška proti etičnim temeljem življenja. Radi tega izjavljam, da stoji naše učiteljstvo na taki moralni višini, da smo lahko na to ponosni.

(Obče odobravanje in ploskanje v Narodni skupščini. Poslanec Miloš Dragović, obrnjen proti poslancu Bukviču: »To je sramota, ako si rekel, da je taka morala med našim učiteljstvom. Hrup in ogorčenje.«)

»Narodna Prosveta«, št. 60 od 2. IV. 1933.

Tudi pijavke

»Ze par let se pri nas in drugod pojavlja debata o poročenih uradnicah, posebno učiteljicah, ki odjedajo kruh neporočenim in množe brezposelnost. »Učiteljski tovariš« je pred mesecem načel to vprašanje z vso iskrenostjo in ga hotel rešiti v smislu stanovske solidarnosti. Nastal je tak odpor, da so zopet prevladali stari nazori in se vidi, da bo to vprašanje treba rešiti z vso energijo od zgoraj s primerno odredbo. Če bo pa prosvetni minister posegel vmes in bo vrnil otrokom njih matere, šolstvo pa osvobodil kruhoborstva, ...«

Gornji članek je izšel v 14. številki »Pohoda« dne 8. aprila 1933, in je vzbudil med slovenskim učiteljstvom upravičeno nejevoljo in odpor. Zakaj predpogoj za stvarno debato o brezposelnosti učiteljskega naraščaja je točno poznanje razmer in vzrokov, ki so vodili do sedanjega stanja. Trditev, da so poročene učiteljice vzrok, da diplomirani učiteljski kandidati ne dobijo službe, je neutemeljena. Naravnost krivično in nedopustno pa je, da se slika o učiteljski javnosti, kot da bi naraščaju po nepotrebnem odjedale kruh, ko je vendar splošno znano, da plače drž. uradništva daleko ne dosežajo eksistenčnega minimuma in je zato dohodek učiteljice-žene rodinji za obstoj nujna potreba.

JUU-sekcija za dravsko banovino v Ljubljani in uredništvo Učiteljskega tovariša ugotavlja z ozirom na trditve v zgoraj navedenem članku sledeče:

Vprašanja poročenih učiteljic in brezposelnosti med učiti. naraščajem ni načela niti sekcija JUU niti uredništvo Učit. tovariša, marveč je Učit. tovariš objavil pod naslovom »Težka zadeva« članek, v katerem je podajal svoje povsem osebno naziranje učitelj. član JUU, ki ima kot tak pravico do besede v stanovskem glasilu. Uredništvo je izrecno poudarilo, da se z vsebino ne strinja in da objavljeni članek ne predstavlja mnenja sekcije JUU in uredništva.

Brezposelnosti med učiteljskim naraščajem niso krive poročene učiteljice marveč leži vzrok v naslednjih dejstvih:

V teku zadnjih desetih let je moralo slovensko učiteljstvo iz zasedenega ozemlja radi teže razmer zapustiti svoja službena mesta in iskati zatočišča pri nas. V dravski banovini službuje danes nad 500 učiteljev iz Primorja, približno toliko je tudi brezposelnih učiteljskih abiturijentov.

Pred prevratom je skrbelo za vzgojo učiteljskega naraščaja za bivšo Kranjsko državo učiteljice v Ljubljani, za slovensko štatersko in del Koroške pa državno učiteljice v Mariboru. Privaatno učiteljice uršulink v Ljubljani in Škofji Loki je usposobil vsako leto le neznatno število učiteljic. Število učiteljskih kandidatov pa kandidatov na

obeh državnih učiteljskih je bilo nizko. Obe učiteljski sta vzgajali le toliko naraščaja, kolikor je zahtevala stvarna potreba.

Kljub temu, da smo po prevratu izgubili Notranjsko in se je učiteljstvo s tega ozemlja zateklo v Jugoslavijo, prosvetna uprava ni mogla zasedati v letih 1919. in 1920. vseh prostih mest z absolviranimi učiteljskimi, ker se je večje število nemških učiteljev na bivših schulvereinskijh šolah umaknilo v Avstrijo. Ravno tako je bilo izpraznjenih več mest v Prekmurju radi odhoda madj. učiteljev. Da bi zadostila čim prej potrebi, je prirejela prosvetna uprava na učiteljsko kratke tečaje, ki so nudili absolventom gimnazij in realk najnujnejša pedagoška in didaktična znanja. Vsi ti so našli zaposlitev takoj po položitvi dodatne mature. Z njihovim nastopitvijo je bila vrzel nekako izpolnjena in pričakovati bi bilo, da se bo dotok na učiteljska zmanjšal, a se je nasprotno silno povečal. Učiteljska so odprala v sledečih letih paralelke. Posledice so postale neizbežne. Učiteljskega naraščaja že leta 1927. ni bilo mogoče več zaposliti. Kako nepreračunljivo je bilo odpravljanje novih s kandidatov in kandidatinjami prenatrpanih oddelkov pri istočasnem omejenem številu prostih učit. mest, dokazujejo sledeče številke: Leta 1932. je diplomiralo skupaj okrog 250 kandidatov in kandidatinj. Stalež vsega učiteljstva v banovini znaša 3800. Ako bi hoteli ob toliki letni produkciji zaposliti vse učiteljske abiturijente, bi smela znašati službena doba učiteljstva le 15 let, ker doseže v tem času število učiteljskih abiturijentov višino staleža učiteljstva v banovini. Pri 35letni službeni dobi učiteljstva pa bo naraslo, če prosvetna uprava ne bo regulirala dotoka na učiteljska, število nezaposlenih abiturijentov na tisoče.

Iz navedenih števil sledi, da je brezposelnosti kriva le nadprodukcija naraščaja. Od pomoči je možno temu samo na en način: produkcija učiteljskega naraščaja se mora spraviti v sklad s stvarno potrebo šolstva. Vsaka druga rešitev bi bila le začasna. Če bi se izvršila danes na račun brezposelnega naraščaja upokojitve vseh poročenih učiteljic, bi se povrnilo po preteku treh let isto stanje in stali bi pred istim vprašanjem, kakor stojimo danes.

Ako pa ostanejo učiteljske šole tudi nadalje neokrnjene, mora veljati zanje isto pravilo kot za ostala javna izobraževališča: abiturijenti se morajo sprijazniti z mislijo, da z diplomom v rokah še nimajo nikakega zagotovila, da bodo našli kruha baš v učiteljski službi. Na to je treba opozoriti starše in dijakke že pri vpisu na učiteljsko šolo.

Tudi podaljšanje službene dobe ni ostalo brez posledic na zaposlitev naraščaja. Z novim uradniškim zakonom se je dvignila službena doba učiteljstvu od 32 na 35 let. Trije letniki učiteljstva služijo več. Ako računamo,

da šteje vsak letnik le 60 učiteljev, je naraščaj s tem trajno izgubil 180 službenih mest — t. j. en letnik abiturijentov zato ne more dobiti zaposlitve.

Končno ne smemo pozabiti na današnje težke gospodarske prilike, ki se jasno odražajo tudi v državnem proračunu. V banovini je še vedno nezasedenih okrog 150 učiteljskih mest, v proračunu pa je za našo banovino predviden kredit le za 55 učiteljev-novincev. Šole so v mnogih krajih prenatrpane, razširjati in odprati nove oddelke pa je spričo vsesplošne štednje v zasebnem in državnem gospodarstvu nemogoče.

Pač bi bila dana možnost zaposlitve večjega števila abiturijentov z upokojitvijo doslužnega učiteljstva. V dravski banovini službuje danes okrog 70 učiteljev in učiteljic, ki so prekorčili 35 službenih let. Ti bi se lahko umaknili v pokoj brez strahu za svojo eksistenco s polnimi službenimi prejemki in bi napravili prostor naraščaju, ki čaka kruha.

Na trditve, da poročene uradnice, posebno učiteljice, odjedajo kruh neporočenim in množe brezposelnost, smo odgovorili delno že zgoraj. Ponovno ugotavljamo, da je pri današnjih nizkih plačah, visokih najemninah za stanovanje in visokih cenah za obleko, obutev in druge najnujnejše življenjske potrebe drž. uradniki nemogoče preživljati družino in da se bori uradniški sloj naravnost z bedo. Zasluge žene je družini življenjska potreba. Njeno službovanje ni odjedanje kruha drugim, marveč je boj za lasten obstanek in za obstanek družine. Najtežje stališče

ima v tem pogledu baš učiteljstvo, ki službuje daleč od prosvetnih središč. Učiteljicamati je naravnost prisiljena, da s svojim delom in zaslužkom pomaga družini in omogoča šolanje otrok.

Povsem z načelnega stališča moramo ugotoviti, da sklenitev zakonske zveze državni uradnici z zakonom ni zabranjena. Ako vrši svoje službene dolžnosti točno in vestno, ne more biti govora o odpustitvi iz službe. Potrebno pa bi bilo, da se olajša poročenim uradnicam dosega penzije pred doslužitvijo predpisane službene dobe.

Zakon o narodnih šolah iz leta 1929. je dajal učiteljicam-materam z več kot troje otroci po dopolnitvi 20 letih efektivne službe možnost upokojitve po prošnji. Žal je bila ta določba pozneje s fin. zakonom ukinjena.

Vselej in povsod smo zastopali in zagovarjali le pošteno stališče. Žena je svobodna državljanka in ima kot taka pravico do neomejenega udejstvovanja v vsakem poklicu. Za enakopravnost učiteljic tako poročenih kakor neporočenih smo se borili in jo bomo zato tudi čuvali.

Končno omenjamo še, da je treba obravnavati vsa javna vprašanja trezno in dostojno. Naziv »pijavke« moramo smatrati za težko žaljivko vsem poročenim uradnicam in posebno učiteljicam, ki jih članek izrecno navaja.

JUU — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani.

Uredništvo Učiteljskega tovariša.

Zakon o obvezni telesni vzgoji

V kratkem bo pričela v narodni skupščini razprava o zakonu o obvezni telesni vzgoji. V izvlečku je priobčil osnutek tega zakona tudi »Učiteljski tovariš«. Da bo ta zakon velike važnosti za državo in za narod, mislim ni potrebno še posebej poudarjati. — Smo pred važnimi zgodovinskimi dogodki, lahko bi jih primerjal onimi, ko je bilo uzakonjeno obvezno pohajanje v osnovno šolo. Ker bo s tem zakonom naloženo predvsem učiteljstvu veliko breme je potrebno, da povemo, o osnutku svoje mnenje, dokler je še čas. Po uzakonitvi se ne bo dalo več pomagati.

Kakor je zamisel splošne telesne vzgoje lepa in hvale vredna, dvomim, da bi se zamogla v doglednem času realizirati. Obveza splošne telesne vzgoje je zamišljena od 14 do 20 let, torej 6 let, približno toliko, kolikor traja šolska doba. Potemtakem bo vseh obveznikov ca. pol milijona, prej več nego manj. Računamo, da bo lahko vadil učitelj povprečno dva oddelka po 50 učencev. Potrebno bi bilo toraj do 5000 učiteljev vaditeljev. Res je, da bodo pri delu pomagali sokolski vaditelji. Pa tudi, če da Sokolstvo vse svoje vaditelje v to svrhu na razpolago, je še vedno premalo. Zakaj SKJ ima po zadnji statistiki 1077 prednjakov. Z drugimi besedami povedano, ako da Sokolstvo vse prednjake na razpolago, bo komaj ¼ vsega dela opravljenega. Koliko izmed teh prednjakov pa je učiteljev! Še večje pa je vprašanje, koliko je usposobljenih ali vsaj zmognih učiteljev za to vzgojo. Potrebno je, da se zakon izvede postopoma, recimo v teku 10 let, da se med tem časom izvežba zadostno število potrebnih vaditeljev ali instruktorjev. Za to so pa potrebni posebni tečaji in šole.

Nejasno je v zakonskem osnutku, kdo bo poučeval in vadil. Omenjeni so sicer vsi tolovadni učitelji na srednjih šolah in osebe določene po ministrstvu za telesno vzgojo. Katere osebe so mišljene mi ni znano, gotovo pa je, da je pred vsem mišljeno učiteljstvo. Leta pubertetne dobe in leta dozorevanja so tako važna, da moramo zahtevati, da vzgaja to mladino učiteljstvo, ali vsaj ljudje, ki imajo srednješolsko izobrazbo z dopolnilnimi tečaji o vzgoji in še strokovno naobrazbo. Vsaka

druga vzgoja bi bila le polovičarska in bi bilo škoda za njo vsakih izdatkov.

Delo, ki ga bo prevzelo učiteljstvo, ali kdorkoli, bo tolikšno, da bo potreba misliti na specializacijo. Zaenkrat so zamišljeni tečaji ob nedeljah (pričenjamo z nedeljskimi šolami), potrebe pa bodo gotovo pokazale, da se bo moral vršiti pouk tudi med tednom in da bodo morali vršiti to delo učitelji, ki se bodo posebej bavili s telesno vzgojo. Po mojem mnenju bo potreben na vsaki šoli poseben učitelj za telesno vzgojo.

Osnutek nikjer ne omenja, kakšna bo ta splošna telesna vzgoja. Razvidno je le, da se bodo vršile vaje poleti na prostem, pozimi pa »v posebno za to določenih prostorih« ali so to telovadnice ne omenja. Prepričan sem, da se bo ta telesna vzgoja vršila po sokolskem sistemu. To sklepam lahko po tem, da je vpeljan ta sistem na vseh osnovnih in srednjih šolah. Bogata je izbira snovi, v Tyrševem sistemu so mnoge vaje, ki se lahko izvajajo na prostem brez posebnega orodja.

Zakon predvideva tudi zasebne šole za telesno vzgojo. Ta določba gotovo nasprotuje na eni strani zakonu o Sokolu kraljevine Jugoslavije, na drugi strani pa zamisleku zakona o obvezni telesni vzgoji sami. Po osnutku bo lahko vsah »usposobljenih« ustanovil z dovoljenjem ministrstva za telesno vzgojo privatno šolo. Prepričan sem, da bodo Nemci v najkrajšem času imeli po vseh večjih krajih naše države svoje privatne šole. Zakaj namen državnih tečajev ni samo telesna vzgoja, ampak tudi nacionalna. S snovanjem privatnih šol bo dana Nemcem in nemškutarjem prilika izogniti se nedeljskim vajam, pa tudi nacionalni vzgoji.

Imel pa bo zakon o telesni vzgoji tudi dobre strani. Ne samo, da se bo stopnja zdravja dvignila, da bodo imeli posamezniki ugodnosti pri odsluženju kaderskega roka, so še druge prednosti. Že od nekdaj je učiteljstvo tožilo, da je vpliv učitelja na otroka premajhen. V dobi, ko prične samostojno misliti in se razvijati, v dobi pubertete in dozorevanja, ko najbolj potrebuje vodnika in svetovalca, bo dana učitelju prilika, da bo vplival vzgojno na moško mladino od 7 pa do 20 let.

Ciril Hočevar.

Koliko prosvetno-gospodarskega in kulturnega razmaha daje letošnji banovinski proračun

POSPEŠEVANJE KMETIJSKE IZOBRAZBE IN POVZDIGE KMETIJSTVA.

Splošna kmetijska in gospodinjstva izobrazba:

Poučna kmet. potovanja, konference, ankete	Din 20.000'—
Predavanja, tečaji, zimske šole, kmet. tisk, prosveta in propaganda	50.000'—
Kmet. razstave in potujoče kmet. razstave	40.000'—
Počitniški kmet. gospodinjstvi tečaji	25.000'—

Kmet. nadaljevalno šolstvo:

Za izobrazbo učiteljstva	Din 70.000'—
Pouk na kmet. gospodinjstvih nad. šolah (nagrade predavateljem, ekskurzije, oprema itd.)	337.000'—

Razne podpore:

Podpore za študij na kmet. fak. ter za spec. izobrazbo kmet. strokovnjakov	Din 40.000'—
Izpopolnjevanje gospodinjstvih učiteljic in gospodinj. seminarjev	10.000'—

Neposredno pospeševanje kmetijstva:

Poljedelstvo in travništvo	Din 490.000'—
Živinoreja	775.000'—
Vinarstvo	375.000'—
Sadjarstvo in vrtnarstvo	235.000'—
Prispevki za šolske vrtove in premije za vzorne sadovnjake	30.000'—
Sadjarstvi tečaji, razstave in sejmi	15.000'—
Zadružništvo in kmet. org.	25.000'—

Kmetijske organizacije	200.000'—
Zadružnim šolam	50.000'—
Org. novih zadrug, zadružni tisk	80.000'—
Kmet. šole in zavodi	343.400'—
Veterinarstvo	357.400'—
Šumarstvo	717.700'—

PROSVETNO-KULTURNE ZADEVE.

Izobrazba učiteljstva:

Tečaji za učiteljstvo	Din 30.000'—
Šolske in narodne knjižnice	10.000'—
Podpore šolam in hum. ust. za siromašne učence	50.000'—
Odkup in podpore za ped. in mlad. knjige	10.000'—
Za telesno vzgojo učencev	40.000'—

Narodna prosveta:

Podpore za narodno prosveto	Din 40.000'—
Pospeševanje prosvete v ob- mejnih šolskih področjih	60.000'—
Naročnina za knjiž. edic. in časopise	25.000'—

Sokol kralj. Jugoslavije:

Zupam SKJ	Din 200.000'—
Za selske sok. čete	80.000'—
Pokrajinski zlet v Ljubljani	80.000'—
Studijski fond za znanstveno izpopolnjevanje	50.000'—
Dij. kuhinje, domovi in zavodi Muzejska društva, za razisk. jam itd.	30.000'—
Odkup umetnin, zgd. in umet- no-obrt. predmetov ter starin	150.000'—
Varstvo zgd. predmetov in starin	40.000'—
Gledališče v Ljubljani, Mari- boru in podeželski odri	10.000'—
Glasb. šole in povzdiga glas- bene kulture	40.000'—
Banska knjižnica	8.000'—

DELO NA SOC. VPRAŠANJH
IN USTANOVAH

Obča zaščita dece in mladine	Din 200.000'—
Dijaške kuhinje	50.000'—
Socialna zaščita vajencev	100.000'—
Poklicne posvetovalnice	15.000'—
Novinarski dom	10.000'—
Dom kralj. Marije na Pohorju	50.000'—
Asanacija podeželja	300.000'—
Preskrba Suhe Krajine z vodo	50.000'—
Društvom in organizacijam za telesno vzgojo in treznostni pokret	50.000'—
Deška okrevališča na morju	50.000'—

ZA POVZDIGO OBRTI IN TRGOVINE.

Obrtne in trg. nadaljevalne šole:

Podpore	Din 370.000'—
Tečaji za učiteljstvo	20.000'—
Organizacija in nadzorstvo nad. šol	10.000'—
Tečaji, izložbe, material in strok. pouk	50.000'—
Obrtne in druge gospodarske razstave	10'—

Tujski promet:

Turističnim društvom in za povzdigo tuj. prometa v obče	Din 60.000'—
Za zgradbe in ureditev planin. koč in domov	25.000'—
Za zgradbo tujsko-prometnih naprav in ustanov	20.000'—
Izdaja propagandnih knjig in tuj. prom. propaganda	25.000'—
Tujsko prometna razstava	35.000'—
Propagandni film Drav. bano- vine	20.000'—
Rudarsko šolstvo	60.000'—

V gornjem seznamu priobčujemo kredite za zadeve, ki morajo zanimati tudi učiteljski stan, ker pri podobnih napravah sodeluje ter se lahko koristi za ustanove s krediti, druge ustanove pa lahko pospešuje s svojim vplivom in nasvetom na pristojnih mestih.

Narodno obrambno društvo »Bran-i-bor«

Narodni naši delavci čutijo zadnja tri leta posebno bridko svojo onemoglost v delu in skrbih za rojake zunaj mej te države. Ali ker so potrebe čedalje večje in nujnejše, ker zahteva tudi propagandno delo zanesljive gnotne opore, se je združilo že v avgustu 15 narodnih delavcev z namenom, da ustanove novo narodno obrambno društvo z imenom »Bran-i-bor«, da bi pomagali braniti vse teptane in zaničevane ter boriti se za njihovo boljše bodočnost. Ustanovni občni zbor se je vršil 23. marca t. l. v posvetovalnici na magistratu.

Povabljen je bil samo ožji krog takih narodnih delavcev, ki so se že doslej zanimali za take vrste narodnega dela in odzvalo se je 38 udeležencev iz vseh krogov. Namesto, radi stanovskih poslov zadržanega iniciatorja g. dr. Otona Papeža je zbor vodil njegov sotruden g. Andrej Gabršček, ki je razložil namen in pomen tega sestanka in neobhodno potrebo novega društva »Bran-i-bor«. Vsi udeležniki so soglasno odobrili ustanovitev in so tudi potem v celoti sprejeli pravila, ki jih je bila banska uprava že odobrila in so jih prejeli vsi navzoči že več dni prej. S tem sklepom je bilo društvo ustanovljeno, nakar je bil soglasno izvoljen naslednji osrednji odbor:

Predsednik dr. Josip Krevl, notar; I. podpredsednik dr. Matej Slavič, rektor; II. podpredsednik Andrej Gabršček, novinar; tajnik Vladimir Saksida, uradnik; blagajnik Stane Vidmar, tovarnar. — Odborniki: Dr. Janko Brejč, odvetnik; dr. Julij Fellacher, državni pravdnik; dr. J. Gorjanec, profesor; Joško Prezelj, profesor; Fran Grafenauer, profesor; Fr. Venturini, učitelj. Namestniki: Jošip Znidaršič, sreski načelnik; dr. Lojze Kuhar, novinar; Ivan Srebrnič, rač. nadsvetnik; Jošip Ribičič, učitelj; dr. Stojan Bajič, sodnik; Franjo Uršič,

žel. uradnik. — Pregledniki: dr. Vilko Baltič, predsednik Pokoj. zavoda, dr. Dinko Puč, župan; ing. Janko Mačkovšek, grad. nadsvetnik.

Soglasnost vseh zborovalcev in imena novega odbora so nam porok, da bo novo društvo res obča narodna ustanova, vzvišena nad vse težkoče sedanjega javnega življenja in ostane v vsakem položaju dosleden borec za poglobitvi namen društva, ki je:

»da na primeren način vzbuja zanimanje javnosti za Jugoslovane v tujini, da javnost seznanja z njihovimi potrebami in položajem ter zbira sredstva za njihovo kulturno in gospodarsko povzdigo.«

Dalje društvo v dosego tega namena: »ustanavlja širom vse kraljevine podružnice, ki bodo v določenem in delokrogu zbirale sredstva in na primeren način vzbujale zanimanje za namene društva, vpliva na korporacije in javnost sploh v ta namen, da podpira kulturne in gospodarske interese Jugoslovenov v tujini, skrbi za razne prireditve, predavanja in potovanja, zbira in izdaja gradivo, ki se nanaša na Jugoslovane v tujini itd.«

»Bran-i-bor« ima svoje prostore v poslopju Podunavsko-jadranske banke, nasproti glavni pošti, Selenburgova ulica št. 7/II. Uradne ure so od 9.—12. in od 4.—6. ure vsak dan, izjemni nedelje in praznike.

Glavno delovanje društva se bo vršilo v podružnicah, po znanem dobrem vzgledu, ki se je že prav dobro obnesel. Dosedanji vrli narodni delavci dokaže že v nekaj dneh okoliščine z navodilom, kako je treba ustanoviti podružnico, dobe tudi že pravila in vse, kar je potrebno za ustanovitev.

Novemu društvu želimo največji uspeh v pripravi, da bo naša ljudstva razumelo veliko in neobhodno potrebno nalogo, izraženo v imenu »Bran-i-bor«: brani in bori se!

Splošne vesti

— Članstvo slušateljev višjih pedagoških šol. Na vprašanje, kje naj bodo včlanjeni slušatelji višjih pedagoških šol, odgovarja izvršni odbor sledeče: Slušatelje višjih pedagoških šol vodijo v službeni evidenci in onih krajih, iz katerih so prišli, po odobrenem dopustu v višjo pedagoško šolo. Vsled tega morajo biti člani samo onih sreskih društev, na katerih teritoriju je njihovo službeno mesto.

— Članstvo upokojenega učiteljstva. Upokojeni učitelji ne morejo biti sprejeti kot člani našega združenja v tekočem letu; ako niso bili člani že v preteklem letu. Izvršni odbor poziva vsa sreska društva, da se držijo striktno teh pojasnil danih na podlagi pravil. V nasprotnem primeru bo izvršni odbor primoran zbrisati iz članskih imenikov vse one, ki so bili vpisani v nasprotju s temi določili. — Za dokaz njihovega članstva v preteklem letu služijo upokojencem članske izkaznice, blagajnikov spisek in spisek članov pri izvršnem odboru združenja.

— Legitimiranje članov našega združenja. Vsak član našega združenja se pravilno legitimira s člansko izkaznico in železniško legitimacijo.

— Iz šolsko-upravnega sveta. Ta odsek je imel v tekočem šol. letu 10 sej, na katerih so se razpravljali dopisi in vprašanja upravnega značaja. Dalje je odsek obravnaval po tovarišu Dimniku sestavljene in predložene načrte: a) pravilnik za zaščito članstva, ki ga je potem izvršni odbor odobril za dravsko banovino, in b) predloga za izpremembo in izpolnitev zakona o narodnih šolah: I. glede di-

sciplinskih predpisov in 2. glede nameščenja in premeščanja učiteljstva.

— Kozjak Franc, šolski upravitelj v pokopju, je umrl dne 17. aprila t. l. zadet od srčne kapi. Pokojnik je služboval dolga leta na šoli v Toplicah pri Zagorju. Bil je izvrsten upravitelj in šolnik, mož poštenjak, zato zelo priljubljen med svojimi stanovskimi tovariši. Njegovi g. soprogi — tovarišici in vsem preostalim naše sožalje, njemu pa lahka zemlja.

— V dolini divjega potoka je v popravku št. 33. objavljenem med splošnimi vestmi mišljena C. M. šola v Rožnem dolu.

— Članom »Učiteljskega zdraviliškega doma v Rogški Slatini« r. z. z. o. z. se naznanja, da se bo vršil redni občni zbor zadruge v nedeljo dne 30. aprila t. l. v prostorih mestne deške osnovne šole v Celju kakor je bilo že razglašeno. Zbor se namreč na veliko sredo ni mogel vršiti, ker dan ni bil pouka prost.

Dol, dne 15. aprila 1933.

Načelnik.

— Društvo upok. učiteljstva. Kakor že javljeno v »Uč. tovarišu«, je imelo 6. aprila popoldne svoj letni občni zbor pri »Novem svetlu«. V ta namen se je zbralo lepo število tovarišev in tovarišic. Na njem so poročali predsednik Fr. Gabršček, obširneje pa tajnik in blagajnik za preteklo poslovno leto. Po nadzorstvu je bilo izrečeno popolno zapužanje in priznanje za uspešno delo odboru, posebej pa blagajniku. Pri nato sledečih volitvah, ki so se izvršile z vzklikom, je bil nanovo izvoljen stari odbor s predsednikom Fr. Gabrščkom, njegovim namestnikom Hinkom

Šumrom, tajnikom L. Perkcom, blagajnikom F. Juvancem ter odborniki Ivom Troštom, Ferdinom Wigeltom in Vito Zupančičem. — Kar pa je najvažnejše za člane, je to, da je občni zbor zvišal vplačilo za smrtno slučaj od 5 na 6 Din. S tem poviškom, se je seveda dvignila tudi posmrtnina nad 2000 Din pri sedanjem številu članstva, ki je znašala do sedaj le dobrih 1700 Din. Ako pristopi k društvu večje število upokojencev in upokojenk, lahko to plačilo prihodnji občni zbor zopet zniža. Priiločeno bodi omenjeno, da je tudi tu določen rok enega leta po upokojitvi za vstop v društvo. Kdor pristopi po tem roku, mora doplačati smrtno slučaj po drugem letu naprej zdej po 6 Din. Zato naj nikdo, ko vstopi v pokoj, ne odlašaj z vstopom, ko znaša pristopnina z vsem dobrih 20 Din.

— Dne 6. in 7. maja se vrši cvetlični dan »Društva za ustanavljanje šolskih zobnih ambulatoirjev v dravski banovini«. Ker je čisti dobiček namenjen za brezplačno zdravljenje zob revnih otrok, opozarjamo vsa narodna in kulturna društva na to prireditve ter prosimo za podporo in sodelovanje.

— Izredna banovinska skupščina sekcije JUU za vardarsko banovino. »Slovenec« je priobčil 14. aprila naslednjo vest: 9. in 10. aprila je bil v Skoplju izredni občni zbor učiteljstva vardarske banovine, na katerem so člani upravnega in nadzornega odbora soglasno izrekli nezaupnico izvršilnemu odboru Jugoslovanskega učiteljskega društva. Sprejeta je bila tudi resolucija, da se na dnevni red letošnje glavne skupščine Jugoslovanskega uč. društva postavi tudi vprašanje novih volitev in novih pravil. Resolucija in nezaupnica glavnega odbora bo po sklepu občnega zbora dostavljena glavnemu odboru Jugoslovanskega uč. društva, sekcijim upravam in vsem učiteljskim društvom. — »Narodna prosveta« centralno glasilo JUU prinaša o tem v 62. številki sledeče poročilo: Izredna učiteljska skupščina v Skoplju. Brez vsake potrebe je bila v Skoplju izredna učiteljska skupščina sekcije za vardarsko banovino na poziv nadzornega odbora sekcije, ki mu je predsedovala gospa Radojka Nikoličeva, učiteljica v Skoplju. Skupščina je bila sklicana za 9. aprila z dnevnim redom: izglasovanje nezaupnice predsedniku sekcije. — Po poročilu, ki smo ga prejeli, so delegati, ki so prišli na skupščino, izglasovali zaupnico upravnemu odboru in s tem nezaupnico nadzornemu odboru. Skupščina je zahtevala, da gospod Petko Radulović izjavi nezaupanje glavnemu upravnemu odboru in hotel pristati in se zaradi tega zahvaliti za to dosedanje čast. — Na tej skupščini je bilo opaziti gospoda Milenka Laziča, slušatelja višje pedagoške šole iz Beograda, ki roma v imenu nekoga po učiteljskih zborovanjih in je prišel celo na učiteljsko skupščino v Skoplje. Poleg gosp. Laziča se je pri tem delu vidno udeleževal tudi gospod Lazar Čirković, učitelj pri prosvetnem oddelku in gosp. Anta Todorović. — Uverjeni smo, da bo v najkrajšem času učiteljsko vardarske banovine popravilo to pogrščeno. — Gospodu Petku Raduloviću, rodoljubu in uglednemu nacionalnemu delavcu našega klasičnega juga, izjavlja glavna uprava globoko zahvalnost za njegovo dosedanje rodoljubno delo, dostojno vsake pozornosti. Isto zahvalnost dolgujemo vsem članom sekcije uprave.

— Mladinski koncert v Krškem. Mladinski koncert, prirejen od Sokolskega društva v Krškem dne 1. in 2. aprila, je bil vesel dogodek za vse ljubitelje lepe glasbe. Celoten, zelo pester program je bil izvajen s tako dovršeno preciznostjo, kot jo srečamo na podobnih prireditvah le redkokrat. Kot prvi se nam je predstavil otroški zbor 75 grl pod vodstvom g. učiteljice Vlastimile Levstikove. Zbor je izredno lepo odpel s presledkom 17 pesmi. Že po prvi točki si je ta izredno disciplinirani mladinski zbor osvojil srca vseh. Peveci so bili izborni izveščani, podajanje pa je bilo kar odlično. Posebno je ugajala Adamičeva »Uspavanka« in Premrla »Rože za Marijo«. Na zahtevo navdušenega občinstva so mali, neudržitvi pevci dodali še »Nagajivke« in morali ponoviti ves zadnji del sporeda. Vsebinsko vsake pesmi sta napovedala deček in deklica, ki sta svojo nalogo častno izvršila. Izreden uspeh mladinskega zbora je plod velike požrtvovalnosti in ljubezni učiteljice g. V. Levstikove. Vsa čast in priznanje takemu delu! Zelja vseh navzočih je, da se pokaže ta zbor tudi drugje. V presledku je prav dobro izvajal tri točke vijolinke solo g. Tone Križman. Sledil je dvospev g. Joštova in g. Levstikove: »Pomladni klic«. Obe odlični pevki, ki bi lahko nastopili pred najbolj razvajočo publiko, sta želi buren aplavz. Kot naslednjo točko so izvajali sekstet iz »Prodane neveste« g. Joštova, Levstikova in Janova ter g. Levstik, Vanič in Zrimšek. Tudi ta točka je žela polno priznanje. Vse nastope je s fineso spremljala na klavirju g. Irma Cerjakova. Prav virtuozno je odigrala Chopinov; Grand Valse — As-dur. Vso svojo tehniško dovršenost pa je mojstrsko pokazala v Lisztovi legendi »Sv. Francišek po morju hodi«. Za umetniški užitek, ki nam ga je nudila, so ji vsi poslušalci iskreno hvaležni. Da je prireditve tako brezhibno uspela, je brezdvomno zasloga učiteljice g. Vlastimile Levstikove. — F. I.

— Tovarišem šolskim upraviteljem! Protituberkulozna liga v Trbovljah priredi skupno s kraljevim PRK počitniško kolonijo za slabotno rudarsko deco. Prosimo cenjene tovariše, ki službujejo v krajih, primernih za kolonijo in bi bili voljni prepustiti šolske prostore naši deci za enomesečno bivanje, da javijo to na upravitelstvo deške osnovne šole. Pogoji se bodo naknadno določili v medsebojnem sporazumu. Naša bedna deca je potrebna sonca, zraka in dobre hrane, zato upamo, da bo ta naša prošnja našla zaželeni odziv. — Šolsko upraviteljstvo v Trbovljah II.

— Hrastnik. Ko vržemo pogled po našem podežlju, vidimo pridnega kmeta, skromnega delavca po raznih tovarnah, preračunljivega obrtnika, vidimo pa tudi vneto inteligenco, ki neumorno vodi vajeti vse podeželske kulture. Ona utrjuje šolskolo telovadbo, prireja razne akademije, pripravlja poučna predavanja, vodi in sodeluje pri raznih pevskih zborih in orkestrih; zlasti pa se opaža živahno dramatično gibanje vsepovsodi. In je-li treba vprašati, kdo je ta inteligenca? — Učitelj — steber narodne prosvete. Tako imamo tudi v Hrastniku kader neumornih učiteljskih oseb, ki vzdržuje narodno zavest te, z nemštvom tako preplavljene in navdahnjene doline. Sokolsko telovadbo imajo v rokah tov. Bine Zavrnšek, Stane Volk ter tovarišici Slanova in Kalanova. Z zadnjimi simboličnimi, bajno stiliziranimi akademijami so pričarali pred očmi številnih udeležencev nezlomljivo moč in zmagovito silo našega naroda. Glasbeno življenje Hrastnika ima svojo dušo in srce v skromnem in nadvse požrtvovalnem tov. Davorinu Čandru. Petje, godba in neštete njegove lastne kompozicije za razne šaljive ali resne uložke h gledališkim predstavam padejo in rastejo z njim. Za sokolski oder skrbijo tov. Milan Mahkota, S svojim izrednim igralskim in režiserskim talentom — a seveda tudi s pomočjo njegove agilne gledališke družine — je spravil že nešteto krat natlačeno sokolsko dvorano v priščen smeh in razigrano razpoloženje, kar ima svoj »bene« še posebno v tem, da izkazuje letni obračun za odplačevanje Sokolskega doma glavni vir svojih dohodkov od gledaliških predstav. In k starejši — odrasli gledališki zajednici se je v zadnjem času pridružila še tov. Paternostova s svojo sokolsko deco. Kakor že nekaj drugih otroških predstav prej, nam je zadnjo nedeljo predočila na našem odru sanje prihodnih in razposajenih otrok z igrice »Punčke živce«. Številni navzoči starši so se ginjini potopili v presladko otroško fantazijo, ki se nam je prikazala na odru v besedi, v nadvse posrečenih ljubkih plesih in v godbi. (Pri klavirju je bila gđc. Balohova.) — Tem, zgoraj omenjenim tovarišem in tovarišicam pa po svojih močeh in zmožnostih pomagajo tudi ostali tovariši, tako da je upati, da v slogi dvignejo narodno zavest našega kraja v toliki meri, da se nam ne bo treba bati pretenj s severa in zapada.

~~~~~

Turist, po gorah se ti toži,
da te planinski zrak osveži,
poprej pa dobro se založi
in dušo v »Daj-Damu« priveži!

~~~~~

— Dobrovoljci! Pretekel je rok za vlaganje prošnje za nova uverenja 1929. leta. Mnogo jih je po nevednosti zamudilo ta rok. Vsi ti niso mogli radi tega dobiti novih uverenj in zaprositi za zemljo, ki jim po zakonu pripada. Po čl. 42 finančnega zakona 1933/34. je bil podaljšan rok za vlaganje prošnje za dobrovoljska uverenja do 30. sept. t. l. Kdor zamudi ta rok, izgubi za vedno pravico do uverenja — zemlje. Javite takoj podpisani organizaciji ali za mariborsko okrožje Sreski organizaciji v Mariboru, Vrbanova 69, svoje točne naslove, da se dostavijo predpisane tiskovine. Pravico do dobrovoljskega svojstva imajo po pravilniku, čl. 1., vsi tisti, ki so stopili v srbsko ali črnogorsko vojsko za časa vojn: 1875.—1878., 1885.—1886., 1912.—1913. in 1914. do 5. novembra 1918.

Sreska organizacija vojnih dobrovoljcev Ljubljana.

— Pedagoška Centrala v Mariboru. Na razna vprašanja glede dostavitve knjig obveščamo svoje članstvo, da se ne moremo več posluževati šolskih uprav kot doslej, ker po novi uredbi za oprostitev poštnih taks za to ni zakonite podlage. Prosimo posamezna društva, da si izberejo za poverjenike člane, ki prihajajo večkrat po opravkih v Maribor in ki bi hoteli za svoj okoliš zbirati naročila in bi knjige o priliki vzeli s seboj, oz. bi določili način, kako bi se jim knjige od časa do časa najceneje dostavljale. Posamezni tovariši se lahko obrnejo tudi do znanih tovarišev v Mariboru, da si ti knjige zanje izposodijo in tudi zanje jamčijo. — Knjižnica P. C. se je preselila v drž. učit. šolo (prejšnje drž. moško učiteljske) ter posluje ob četrtkih od 15. do 17. ure. Čitalnica za revije je odprta ob delavnikih od 14. do 18. ure. — Razmišljajte o poslovanju knjižnice ter poročajte na občnem zboru, ki se bo vršil dne 7. maja ob 10. uri in na katerega že danes opozarjamo.

~~~~~

Ze smo je moja in za otroke
»Tempo« čitaj na stroke

LJUBLJANA Za gotovino: MARIBOR
Gledališka 4 Selenburgova 4 Slovenska 18

— Zveza slovenskih zadrug, kot naslednica Zveze slovenskih posojilnic in Zadrugne Zveze v Celju praznuje jubilej ustanovitve prve slovenske zveze zadrug in obenem srebrni jubilej svojega obstoja. V proslavo tega jubileja je izdala Jubilejno in letno poročilo. V uvodnem članku: »50 let« nam prikazuje ustanovitve in razvoj zadrug s prav zanimivimi statističnimi tabelami. Z ozirom na važno vlogo, ki jo igra učiteljstvo v zadrugstvu, priporočamo vsem, da to poročilo prečitajo in se pogloble v važnost razvoja našega zadrugstva, ki ni važno le iz gospodarskega, marveč tudi iz vzgojnega vidika. Ob jubileju Zveze kličemo: Vsi za enega — eden za vse!

NA DELO ZA NAŠE DOMOVE!
VSA NAROČILA POTOM UGP.